

tenim altres dades occitanes, des de l'Arieja al Roine, en els Ss. XIII i ss. També apareix en les nostres lleis feudals de l'època comtal, en llurs versions catalanes del S. XIII: la pena de «a les fembres tolrè lo nas, e l pot, e les oreyes, e les mamelles, e, si obs és, cremar en foch» està prevista en les *Usatges*, segons el text p. p. *NCl.* (104); segons el ms. del S. XIII, p. p. Gudiol (A. I. E. C. I, 297), consta això mateix com a càstig que «solament a les postats és donat»; l'*AlcM* cita un passatge de la Crònica de Marsili, narrant una batalla on a un combatent «exia-li sanc del pot sobirà que degotava en la boca e en lo si».

Si en aquest significat el mot ha deixat de ser català, es manté vigorosament en llengua d'oc, i fins arran dels nostres límits, tot al llarg de la frontera Nord, des de la mar fins a les Maleïdes, fins i tot en els pobles assignats al Rosselló, de parlar llenguadocià o dialecte de transició, quasi-catalans: *as pòts* 'els llavis' a Vingrau (1960), *les pòts* a Montalbà (ZRPb. XLV, 250); així va seguint sense interrupció fins a la Vall d'Aran (*pót* 'llavi' aranès general) i Gascunya enllà fins a l'Atlàntic («*pot*: lèvre», Moureau, *Le Patois de la Teste*); i, ultrapassant el curs mitjà de la Garona, *pots* «lèvres» engloba el Carci (Lescale), el Roergue (Vaysier), i molt més: almenys la meitat Oest i centre d'Occitània; segons Zauner (RFgn. XIV, 384-5), és tot Gascunya, Llemosí (Béronie), zones de Castras i Carcassona i fins al Baix Llenguadoc (Azais, *TdF*).

En la zona Nord tenim més aviat el femení (*pot* > *pot*), coexistent amb *pot* en zones intermèdies: allà és de preferència el femení quan significa 'llavi gruixut' i altres parts del cos molt carneses, o quan el significat apunta a coses grosseres o sexuals: *pot* 'llavi gruixut' abraça des de la Dordogne i la Corrèze, passant pel B-Llemosí, Carci i Roergue, fins al Velay; frases més o menys pejoratives, com en el Carci *fa là pot* «faire la moue», *se pàss la lengo per làs potos* «être dans une situation précaire» (Lescale). Pel NE. el domini d'aquest mot s'estén al frprov., àdhuc al de Suïssa: al Valais, a Val d'Illice tant el masculí (*pó*) com el femení (*póta*) són «lèvre» (RDR III, 52), i el femení segueix encara fins a algunes zones de Lorena (Zauner).³

De les coses carnudes es va tirant més i més a les carnals: les vergonyes i la sexualitat. Ja ens hi atensem amb «*pòtos*: les fesses» que Palay (vol. II, 665) localitza en alguna part del gascó del Gers. Però *potta* per Itàlia té gran extensió com a nom de la 'vulva': mot brutal, que amb aquest caràcter trobem també en alguna poesia en occità dels trobadors: p. ex. en una espècie de tençó del S. XIII, netament obscena (*pot*, PSW VI, 490). I per aquesta via tornem de nou fins al basc, on el compost *izke-pot* designa el 'coit'. Es passà, doncs, dels llavis vaginals a la vagina mateixa i a la invaginació.

O podríem dir que es tracta de l'«òscul marital». Observem, però, que el pont hi pot ser directament i innocentment des del 'llavi' al 'petó, besada'; la prova és que a aquest també s'hi arriba des d'una mena poc diferent d'obertura bucal: en el francoprovençal del

Sud, i en el francès local de Suïssa, *bec* s'empra, en efecte, amb el sentit de 'petó' (Wissler, RFgn. XXVII, 835); i, d'altra banda, *pot* 'llavi' apareix clarament amb el sentit de «bec d'un vase» en textos medievals de Carcassona i de cap a Tolosa (PSW VI, 489a, § 2).

La conclusió semàntica de tot això és que la idea central i bàsica de l'arrel *POTT-* ha de trobar-se per la banda de les matèries carneses, més que per la de cap mena d'acció, i que *pot* pot estar més probablement en noms substantius que no pas en res de relatiu a una acció: 'objecte carnós' → 'llavi' → 'besada' i 'cosa carnuda' → 'acte carnal'.

Salta a la vista que en aquest *POTT-* no hi ha res susceptible d'haver-se heretat del llatí, ni d'essencialment romànic, i menys cèltic, germànic etc., però tampoc euskèric, com sigui que la *P-* inicial no fou consonant protobasca; car tampoc la fesomia d'un mot en *-t* no correspon a les antigues estructures basques, i es tracta d'una àrea lèxica que ultrapassa els Alps i el Massif Central.

En canvi ni la *P-* ni la vocal labial no descoratgen pas de la idea d'una creació expressiva. Més que més quan veiem sorgir de nou formes ben semblants al nostre *petó/poton*, en zones ben distants i de ben altra dependència lingüística: també signifiquen 'botir-se' i 'besar' el noruec dial. *pute*, i en suec dial. *puta* no solament és 'botir-se', 'besar', sinó també 'vulva, cunnus'; no hi ha clara explicació indoeuropea o proto-germànica d'aquests mots, car els enllaços que apunta Pokorny (*IEW*, 99.22, 23) resten vagues, per més que altres coses vagament anàlogues es puguin trobar en llengües germàniques (angl. *pout* 'botir-se?', i alguna de les incertes pistes que temptejava Brùch, l. c.). D'altra banda crida també l'atenció la semblança amb l'albanès *puθ* 'petons', *puθa* 'haver besat' (aorist).⁴ Tenim dret almenys a plantejar, amb reserves, la possibilitat que per aquí aparegui també la nostra arrel expressiva *PUR-* o *POT-*.

En fi en el cas d'altres mots d'origen desconegut que designen netament el besar, hi ha coincidència fonètica força més incompleta, però almenys hi ha en comú l'element *PU-/PO-* de *P* inicial i vocal labial, encara que la resta de l'arrel tingui consonantisme diferent: el nexa resta, doncs, més imprecís i fins incert. Però el gran nombre de mots en *PU-* per a 'besar', o idees quasi iguals, crida en tot cas l'atenció; i almenys reforça la prova del caràcter bàsicament fonosimbòlic de *PU-*.

'Besar' es diu *punà* en el parlar gascó dels Pirineus centrals: comença per ser el mot general a tota la Vall d'Aran i des d'allà s'estén fins a Bigorra i el Lavedà (Cor., *Voc. Ar.*, p. 99; Rohlf, *Le Gc.*, 71), i 'petó' és *punet*: és veritat que aquí tenim *ü* (la labio-palatal francesa), però la *ü* gascona és una *u* o *ü* antiga, de primer labial pura. El cas és, però, que també aquí hi ha prolongació dins el basc: *apun* 'petó' és dels dialectes basc-francesos; si en el cas de *POTT-* la cosa s'abocava cap al costat sexual o eròtic (*potta*, bc. *izkepot*), també aquí —afegint-hi el conegut sufix basc d'abstracte *-keria*— tenim *apunkeria* «galanteria (en mal